

Vitalii Sharko
PhD (Economics), Associate Professor,
Vinnytsya Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics
87 Soborna Str., Vinnytsya, 21050, Ukraine
Grun@rambler.ru
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-5830-8911>

UDC 330.352.3:635

Nadiia Andrusenko
Assistant,
Vinnytsya Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics
87 Soborna Str., Vinnytsya, 21050, Ukraine
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-3746-6202>

Algorithm for estimating factors influencing intensification of production of industrial enterprises

Abstract

Introduction. The crisis phenomena in the economy has exacerbated the existing problems of light industry enterprises, creating favourable conditions for strengthening the negative impact of destructive economic forces, among which are the dependence of domestic producers on imported raw materials and products, the insufficient level of development of national brands, the lack of long-term strategic priorities in most domestic companies due to the unstable external conditions and a low level of systemic thinking of the management of enterprises.

The *purpose* of the article is to identify factors driving the process of intensification of production of industrial enterprises and develop an algorithm for estimating factors influencing the dynamics of the values of technical and economic indicators of functioning of enterprises.

Results. The authors of the article have suggested the algorithm for estimating factors influencing the dynamics of the values of important technical and economic indicators of functioning of enterprises, which intensifies the use of material resources and developed a methodical approach to factor analysis and selection of resource-saving technologies related to intensification of production of basic types of competitive products of industrial enterprises.

Conclusion. The impact of intensification on the development of industrial enterprises due to the possibility of increasing the economic efficiency of production involves the growth of productivity ensured by improving the levels of technical support, extensive use of new means of production and attraction of qualified personnel. Identification of the impact of factors on the dynamics of the most important values of technical and economic indicators of industrial enterprises should be carried out within tight deadlines to ensure the timeliness and effectiveness of managerial decisions.

Keywords: Enterprise; Intensification of Production; Resources

JEL Classification: L22; L60; O49

DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V162-14>

Шарко В. В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та реклами, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, Вінниця, Україна

Андрусенко Н. В.

асистент, кафедра товарознавства, експертизи та торговельного підприємництва, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, Вінниця, Україна

Алгоритм оцінки факторів впливу на інтенсифікацію виробництва промислових підприємств

Анотація

Статтю присвячено розробці методичних підходів до оцінки факторів впливу на інтенсифікацію виробництва підприємств легкої промисловості. Розроблено алгоритм оцінки факторів впливу на динаміку значень важливих техніко-економічних показників функціонування підприємства. Наведено систему резервів інтенсифікації використання матеріальних ресурсів. Запропоновано методичні підходи до факторного аналізу та вибору різних варіантів ресурсозберігаючих технологій інтенсифікації виробництва основних видів конкурентоспроможної продукції промислових підприємств.

Ключові слова: підприємство; інтенсифікація виробництва; ресурси.

Шарко В. В.

кандидат экономических наук, доцент кафедры маркетинга и рекламы, Винницкий торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета, Винница, Украина

Андрусенко Н. В.

ассистент, кафедра товароведения, экспертизы и торгового предпринимательства, Винницкий торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета, Винница, Украина

Алгоритм оценки факторов влияния на интенсификацию производства промышленных предприятий

Аннотация

Статья посвящена разработке методических подходов к оценке факторов влияния на интенсификацию процесса производства предприятий легкой промышленности. Разработан алгоритм оценки факторов влияния на динамику значений важных технико-экономических показателей функционирования предприятия. Определена система резервов интенсификации использования материальных ресурсов. Предложены методические подходы, касающиеся факторного анализа и выбора различных вариантов ресурсосберегающих технологий интенсификации производства основных видов конкурентоспособной продукции промышленных предприятий.

Ключевые слова: предприятие; интенсификация производства, ресурс.

1. Постановка проблеми

Кризові явища в економіці країни загострили існуючі проблеми промислових підприємств, створивши сприятливі умови для посилення негативного впливу деструктивних економічних факторів. Серед них найбільш значущими є залежність вітчизняного виробника від імпортової сировинної бази та продукції, недостатній рівень розвитку національних брендів, рівень технологічного озброєння та інноваційного розвитку виробництва тощо.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженню проблем промисловості України присвятили свої роботи відомі вчені: О. Бородиня [1], А. Гречан [3], Ж. Говоруха [9], Ю. Гончаров [10], З. Краснодемська [4], Л. Кравченко [5], Г. Левковська [7], О. Наумов [6] та інші. Однак, зважаючи на постійну динаміку та зміни у виробничій промисловості, проблеми вітчизняних підприємств усе ще залишаються невирішеними. Тому виникає необхідність подальшого дослідження в цьому напрямі з метою розроблення заходів для розвитку виробничої промисловості України.

3. Метою статті є виявлення чинників, що спонукають процес інтенсифікації виробництва промислових підприємств, та розробка алгоритму оцінки факторів впливу на динаміку значень техніко-економічних показників функціонування підприємства.

4. Основні результати дослідження

У сучасних умовах розвитку вітчизняна економіка, орієнтована на ринкову систему економічних відносин та характеризується особливим типом економічної системи, критерієм якої є виживання в умовах нестабільності.

Здійснений аналіз господарської діяльності підприємств легкої промисловості Вінницької та Хмельницької (табл. 1) довів, що за сучасних умов для підвищення ефективності використання виробничих фондів промисловим підприємствам необхідно розробляти взаємопов'язані програми щодо підвищення рівня якості виготовленого продукту, зокрема зниження його матеріаломісткості, трудомісткості та фондомісткості. Встановлено, що останнім часом відбулися значні як негативні, так і позитивні зміни, що відобразилося на обсягах і структурі виробництва промислових підприємств.

У результаті аналізу показників ефективності діяльності підприємств встановлено, що сучасний процес підвищення ефективності використання виробничих фондів підприємствами легкої промисловості має включати в себе взаємопов'язані програми щодо інтенсифікації виробництва продукції, зокрема зниження його матеріалоємності, трудомісткості та фондомісткості.

У процесі оцінки чинників, що спонукають до інтенсифікації виробництва продукції підприємств легкої промисловості, було визначено умови інтенсифікації виробництва (рис. 1).

Оцінка факторів впливу на підвищення інтенсифікації виробництва продукції включає сукупність робіт (рис. 2); їх послідовність виконання дозволить визначити основний зміст, послідовність розрахунків, а також використати в процесі їхнього виконання аналітичні залежності.

На першому етапі відбувається збір вихідної інформації, що характеризує зміни показників роботи промислових підприємств. У якості найважливіших показників розглядалися: обсяг товарної продукції (тис. грн.); виробіток

Табл. 1: Показники ефективності діяльності підприємств легкої промисловості Вінницької та Хмельницької областей

Tab. 1: Performance indicators of consumer goods industry enterprises in Vinnytsya and Khmelnytskyi regions of Ukraine

Показник	Період					Темпи приросту, %	
	2009	2010	2009	2014	2015	2015/2009	2015/2014
ЗАТ «Хмельницьклегпром»							
Рентабельність виробництва	0,10	0,07	0,14	0,05	0,07	-30,00	40,00
Фондовіддача	0,28	0,15	0,19	0,22	0,20	-28,57	-9,09
Фондомісткість	3,51	6,60	5,23	4,59	5,08	44,73	10,68
Матеріаломісткість	0,60	0,75	0,78	0,60	0,63	5,00	5,00
Продуктивність праці	47,57	27,06	35,04	36,25	38,07	-19,97	5,02
ТОВ «Взутекс»							
Рентабельність виробництва	-2,08	-2,67	-1,45	-1,08	-0,62	-70,19	-42,59
Фондовіддача	0,41	0,85	1,17	1,40	1,31	219,51	-6,43
Фондомісткість	2,47	1,18	0,86	0,71	0,76	-69,23	7,04
Матеріаломісткість	0,82	0,78	0,65	0,66	0,65	-20,73	-1,52
Продуктивність праці	25,32	48,99	71,53	81,17	83,26	228,83	2,57
ПАТ «Володарка»							
Рентабельність виробництва	1,19	1,17	1,24	1,28	1,21	1,68	-5,47
Фондовіддача	1,09	1,23	1,20	1,34	1,19	9,17	-11,19
Фондомісткість	0,92	0,81	0,84	0,75	0,84	-8,70	12,00
Матеріаломісткість	0,24	0,23	0,25	0,27	0,21	-12,50	-22,22
Продуктивність праці	130,89	167,45	207,16	222,33	175,65	34,20	-21,00
КП «Хмельницька фабрика індивідуального пошиття взуття»							
Рентабельність виробництва	2,96	4,35	4,35	3,77	-1,55	-152,36	-141,11
Фондовіддача	1,74	1,77	4,07	4,59	4,72	171,26	2,83
Фондомісткість	0,57	0,57	0,25	0,22	0,21	-63,16	-4,55
Матеріаломісткість	0,84	0,92	0,96	0,49	0,46	-45,24	-6,12
Продуктивність праці	1,72	1,77	4,03	4,24	4,47	159,88	5,42
ВАТ «Козятинська швейна фабрика»							
Рентабельність виробництва	-0,71	3,34	3,34	1,87	1,49	-102,10	-20,32
Фондовіддача	2,34	3,25	2,84	6,11	6,29	-97,31	2,95
Фондомісткість	0,43	0,31	0,35	0,16	0,16	-99,63	0,00
Матеріаломісткість	0,51	0,39	0,54	0,25	0,39	-99,24	56,00
Продуктивність праці	34,92	48,76	41,19	105,72	125,61	-97,55	12,00

Джерело: Складено авторами на основі даних звітності підприємств

Source: Authors' calculations based at enterprises' reports

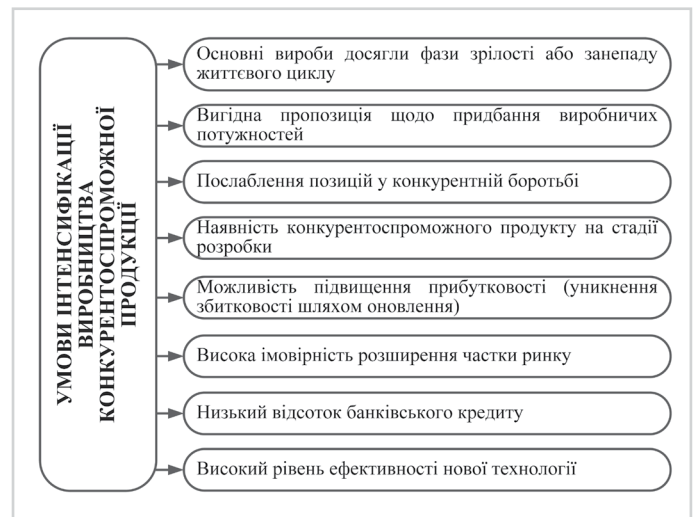

Рис. 1: Чинники, що спонукають процес інтенсифікації виробництва

Джерело: Складено на основі [8]

Fig. 1: Factors driving the process of intensification of production
Source: Compiled on the basis of [8]

продукції на одного середньооблікового працівника промислово-виробничого персоналу (грн./чол.).

На другому етапі здійснюється первинна обробка інформації. У процесі обробки інформації, яку отримано від промислового підприємства, розраховуються показники, що визначають випуск товарної продукції, продуктивність праці, фондівіддачу основних промислово-виробничих фондів і фондівіддачу нормованих оборотних коштів,

матеріаломісткість продукції й витрати на 1 грн. товарної продукції в цілому по підприємству.

При складанні зведених показників використано наступну залежність:

а) для об'ємних показників (обсяг товарної продукції, чисельність промислово-виробничого персоналу, вартість основних фондів тощо):

$$P_{it}^n = \sum_{j=1}^{n_i} P_{ijt}^n, \quad (1)$$

де P_{it}^n – зведений об'ємний показник продукції по i -му промислового підприємству за t -й період; P_{ijt}^n – об'ємні показники за t -й період по підприємству (господарській системі більш низького рівня управління – цехи, відділи), що входять у господарську систему більш високого рівня управління; j – індекс об'єкта, що входить в i -ту господарську систему; n_i – кількість об'єктів, включених в i -ту господарську систему; n – індекс об'ємного показника, $n = 1, 2, \dots, n$; n – загальна кількість аналізованих об'ємних показників;

б) для якісних показників (фондовіддача, промислово-виробничі основні фонди, продуктивність праці, матеріаломісткість тощо):

$$P_{it}^m = \frac{P_{it}^n}{P_{it}^{n_1}} = \frac{\sum_{j=1}^{n_i} P_{ijt}^n}{\sum_{j=1}^{n_i} P_{ijt}^{n_1}}, \quad (2)$$

де P_{it}^m , P_{ijt}^n – об'ємні показники, використовувані в чисельнику та знаменнику під час обчислення якісного показника, що характеризує діяльність промислового підприємства. Наприклад, при обчисленні продуктивності праці в якості P_{it}^m і P_{ijt}^n значень і використовуються сумарний обсяг товарної продукції та чисельність промислово-виробничого персоналу по i -тому промислового підприємстві.

Як наслідок, розраховані за формулами (1) і (2) показники отримують вигляд динамічних рядів, що характеризують діяльність i -ого підприємства за ряд суміжних періодів $t = 1, 2, \dots, n$.

На третьому етапі розраховуються оціночні характеристики фактичного стану аналізованих об'єктів, у якості яких використовуються індекси розглянутих показників, що визначаються за формулою

$$I_p = \frac{P_{факт.звіт}}{P_{факт.базис}}, \quad (3)$$

де $P_{факт.звіт}$, $P_{факт.базис}$ – фактичні значення показників за звітний і базисний періоди з кожного розглянутого об'єкта.

Отримані дані використовуються для оцінки тенденцій змін техніко-економічних показників діяльності підприємств та господарських систем.

На четвертому етапі оцінки, важливим моментом є аналіз виконання планових завдань за звітний період – квартал (рік). Оцінка діяльності щодо виконання річних планових завдань повинна здійснюватися:

$$O_{wp} = \frac{P_{факт}}{P_{план}}, \quad (4)$$

де $P_{факт}$, $P_{план}$ – відповідно фактичні та планові значення показників за кожний розглянутий період за аналізований об'єкт (підприємство).

На п'ятому етапі оцінюється внесок інтенсивних і екстенсивних факторів у загальний приріст обсягів виробленої продукції, що дозволить зробити ряд висновків.

Оскільки питома вага приросту обсягу виробництва, отриманого за рахунок використання інтенсивних факторів, переважає, вважаємо, що промислове підприємство (господарська система) розвивається в інтенсивному напрямку.

На шостому етапі після попередньо проведених розрахунків встановлюють сукупність основних факторів, зміна яких найбільш суттєво впливає на значення показників діяльності промислових підприємств.

Інформація про вплив змін факторів на результуючі показники діяльності промислового підприємства повинна бути використана в управлінні виробництвом під час розробки планів організаційно-технічних заходів. На рис. 2 показано взаємозв'язок шостого та дев'ятого етапів, що свідчить про розроблені заходи, які будуть спрямовані на стимулювання позитивного й усунення негативного впливу факторів, що в кінцевому підсумку забезпечить прискорення процесу інтенсифікації виробництва конкурентоспроможної продукції.

Сьомий етап роботи полягає у визначенні впливу, зміни факторів на показники інтенсифікації виробничої діяльності промислового підприємства, оскільки це необхідно для узгодження отриманих результатів аналізу. Відмінності між цими оцінками обумовлені розбіжностями між індивідуальними й середніми темпами зростання об'ємних показників. На цьому ж етапі визначається, який вплив на підсумкові показники діяльності промислового підприємства відображають зміни часток об'ємних показників у загальному вигляді по підприємству.

Восьмий етап роботи – аналіз динаміки середніх величин якісних показників роботи промислового підприємства (продуктивності праці, фондовіддачі основних промислово-виробничих фондів, фондовіддачі нормованих оборотних коштів, матеріаломісткості продукції тощо) з виділенням впливу структурних зрушень декількох рівнів (на етапі № 5). Такий аналіз необхідний для дослідження процесу формування зведених або середніх показників як по району, місту чи області в цілому (на підставі даних по місту та районним центрам, що входять до складу області).

Аналогічний підхід може бути використаний і під час аналізу продуктивності праці персоналу, фондовіддачі основних промислово-виробничих фондів, фондовіддачі нормованих оборотних коштів, матеріаломісткості продукції тощо, якщо динаміка цих показників по промисловості міста чи області в цілому досліджується на підставі змін відповідних показників за групами промислових підприємств, об'єднаних у галузі й підгалузі промисловості. Такого типу завдання вирішуються за допомогою методів факторного індексного аналізу.

Заключним дев'ятим етапом є розробка організаційно-технічних заходів, які покликані передбачити та усунути фактори, під впливом яких формуються негативні тенденції, та посилення позитивних зрушень, що характеризують динаміку об'ємних і якісних показників на промислового підприємстві.

Відтак, формуючи сучасну систему показників оцінки та реалізації перспектив інтенсифікації виробництва конкурентоспроможної продукції підприємств, необхідно зробити об'єктивну оцінку складових інтенсивного розвитку промислового підприємства й встановити взаємозв'язок загальних та індивідуальних показників розвитку, що може слугувати інструментом визначення перспективних стратегічних напрямів інтенсивного розвитку промислових підприємств.

Виявлення чинників, що впливають на продуктивність, є базою для визначення резервів інтенсифікації використання матеріальних ресурсів. У цьому випадку під резервами слід розуміти ще не використані реальні можливості економії витрат живого й уречевленого розвитку праці.

Проаналізувавши наукові підходи [1-13] щодо класифікації резервів матеріальних ресурсів у площині інтенсифікації виробництва продукції промислових підприємств, пропонується їх класифікувати за наступними ознаками (табл. 2).

Інтенсивне використання ресурсів – найважливіший фактор забезпечення платоспроможності, кредитоспроможності й фінансової стабільності господарських організацій,

Рис. 2: Алгоритм оцінки факторів впливу на динаміку значень важливих техніко-економічних показників промислового підприємства
Джерело: Складено авторами

Fig. 2: The algorithm for estimating factors influencing the dynamics of values of important technical and economic indicators of industrial enterprises
Source: Developed by the authors

підтримки їхньої конкурентоспроможності, формування достатніх ресурсів для розвитку й одержання достатнього прибутку з метою залучення потенційних інвесторів [11].

Факторний аналіз інтенсифікації виробництва конкурентоспроможної продукції може бути зроблено на основі стандартної статистичної звітності промислового підприємства під час використання різних методів розрахунку результуючих показників інтенсифікації. При цьому слід зауважити, що проведення такого аналізу є важливим для промислових підприємств, зокрема в сучасних умовах ринкової економіки та удосконалення практики оптової торгівлі засобами виробництва [9].

Поділивши отримані показники складових сумарного темпу зростання ефективності на сумарну величину темпів зростання результатів (відносна швидкість зростання цін на товарну продукцію), можна отримати відповідне зіставлення сумарного коефіцієнта рівня інтенсифікації виробництва конкурентоспроможної продукції різних промислових підприємств.

Запропоновані методичні підходи (рис. 3) факторного аналізу та вибору різних варіантів ресурсозберігаючих технологій інтенсифікації виробництва основних видів конкурентоспроможної продукції, залежно від наявного ресурсного забезпечення промислових підприємств, дають змогу власнику правильно розподілити виробничі ресурси між окремими видами продукції, обрати тип технології залежно від наявного ресурсного забезпечення, що в кінцевому підсумку забезпечить ефективне використання виробничих ресурсів.

Інтенсифікація показує кінцевий корисний ефект від використання матеріалів, засобів виробництва та живої праці, віддачу

Табл. 2: Резерви інтенсифікації використання матеріальних ресурсів

Tab. 2: Reserves of intensification of the material resources use

Резерви інтенсифікації використання матеріальних ресурсів	
За формою прояву	- явні - приховані
За терміном використання	- поточні - на перспективу
За стадією виробничого процесу	- постачання - виробництво - збут
За факторами використання	- за рівнем управління - за стадіями життєвого циклу виробу - за основними етапами життєвого циклу виробу - зниження вмісту матеріалів в готовому продукті на одиницю корисного ефекту - зменшення виробничих втрат
За джерелами утворення	- комплексне використання сировини та утилізація відходів - вторинне (багаторазове) використання матеріалів - скорочення потреби матеріалів при експлуатації виробів - покращення збереженості ресурсів та готової продукції при зберіганні та транспортуванні
За стадією технологічного процесу	- на робочому місці - у відділі, цеху
За кінцевим результатом впливу	- підвищення об'єму випуску продукції - покращення якості продукції - рентабельність - зниження собівартості - удосконалення асортименту - підвищення прибутковості продукції - покращення фінансового стану
За соціальним напрямком	- умови праці - виробничі культура - підвищення кваліфікації персоналу
За психологічним напрямком	- особистісні характеристики робітників - якість продукції на стадії проектування та виготовлення - підготовка виробництва - техніка виробництва - організація управління - технологія виробництва - організація виробництва та праці - економічне стимулювання

Джерело: Узагальнено та доповнено авторами

Source: Compiled and enlarged by the authors

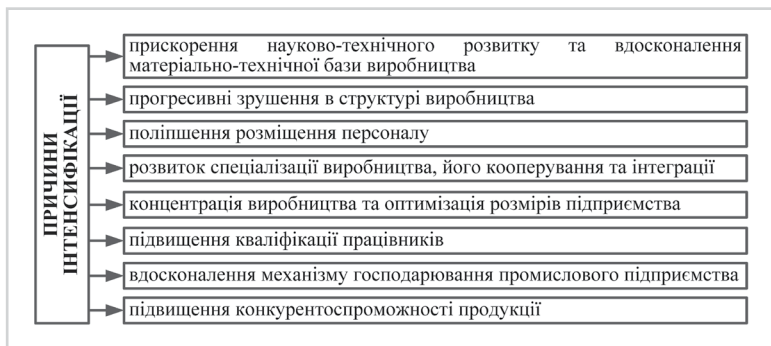

Рис. 3: Основні підходи інтенсифікації виробництва конкурентоспроможної продукції
Джерело: Авторська розробка

Fig. 3: Main approaches to epy competitive production intensification
Source: Compiled by the authors

капіталовкладень [12]. Сучасному товаровиробнику важливо отримати максимальний ефект за найменших витрат. У той же час чим більше виробляється продукції, чим дешевше вона є на виході, чим вищі доходи, тим більше можливостей для фінансування виробництва та більш високої оплати праці, забезпечення розширеного відтворення.

5. Висновки

Інтенсифікацію виробництва продукції та її економічний ефект (ефективність) слід розглядати як взаємопов'язані причину та наслідок, що мають прямий і зворотний зв'язок. У їхній єдності відображаються загальні закономірності розвитку та вдосконалення продуктивних

сил і виробничих відносин. Причому підвищення ефективності виробництва – це кінцевий економічний та соціальний результат його інтенсифікації. Економічний і соціальний ефект відтворення тісно пов'язаний і багато в чому залежать від проміжних результатів і факторів, що їх визначають.

Вплив інтенсифікації на розвиток промислових підприємств зумовлений можливістю підвищення економічної ефективності виробництва та передбачає зростання його продуктивності на основі підвищення рівня технічного забезпечення, широкого використання новітніх засобів виробництва та залучення кваліфікованих кадрів. Високі кінцеві результати інтенсифікації виробництва промислових підприємств забезпечуються в результаті послідовного поєднання процесів удосконалення та раціонального використання всіх його чинників.

Таким чином, практична реалізація цієї важливої управлінської задачі залежить від фактичних умов діяльності промислових підприємств. Ось чому не можуть бути дані загальні рекомендації щодо розробки організаційно-технічних заходів, придатних для всіх можливих виробничих умов. У кожному конкретному випадку необхідно враховувати реальні виробничі умови й знаходити найбільш перспективні шляхи впливу на фактори, що впливають на зміни найважливіших показників інтенсифікації виробничої діяльності підприємств. Визначення впливу факторів на динаміку значень найважливіших техніко-економічних показників діяльності промислових підприємств повинно проводитися в стислі терміни, щоб забезпечити своєчасність і ефективність прийнятих управлінських рішень.

Література

1. Бородиня О. Г. Тягар легкої промисловості / О. Г. Бородиня // Діловий вісник. – 2009. – № 12. – С. 14–15.
2. Гречан А. Детермінанти стратегічного розвитку підприємств легкої промисловості / А. Гречан // Вісник ТНЕУ. – 2009. – № 4. – С. 102–108.
3. Говоруха Ж. А. Питання розвитку інноваційної діяльності підприємств України / Ж. А. Говоруха // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 8 (74). – С. 107.
4. Гончаров Ю. В. Обґрунтування побудови кластерної моделі підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості України / Ю. В. Гончаров, Т. І. Марченко // Легка промисловість. – 2010. – № 4. – С. 21–24.
5. Кравченко Л. Аналіз легкої промисловості України за 2001 рік / Л. Кравченко // Легка промисловість. – 2002. – № 1. – С. 13.
6. Левковська Т. В. Економічні проблеми легкої промисловості України / Т. В. Левковська // Інноваційна економіка, 2013 – № 3 (41). – С. 41–47.
7. Наумов О. Б. Розвиток текстильної промисловості та її сировинної бази / О. Б. Наумов – Херсон. – 2004. – 395 с.
8. Шарко В. В. Оцінка факторів впливу на інтенсифікацію виробництва конкурентоспроможної продукції / В. В. Шарко // Економіка і управління: досягнення та перспективи : збірник тез наукових робіт Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 листопада 2012 р., м. Одеса) : у 3 ч. – Одеса : ЦЕДР, 2012. – Ч. 3. – С. 37–39.
9. Шарко В. В. Інтенсифікація виробництва як фактор підвищення конкурентоспроможності продукції промислового підприємства / В. В. Шарко, І. В. Белкин // Scientific Letters of International Academic Society of Michal Baludansky. – Kosice, Slovakia. – 2012. – No. 2. – Vol. 1. – P. 132–139.
10. Біловодська О. А. Організаційно-економічні основи управління вибором напрямків інноваційного розвитку промислових підприємств [Текст] : дис... канд. екон. наук : 08.02.02 / Біловодська Олена Анатоліївна ; Сумський держ. ун-т. – Суми, 2004. – 186 с.
11. Гаскарова І. Н. Економічні рычаги управління в переробляючій промисловості / І. Н. Гаскарова, Л. К. Чемерицький. – Київ: Легпромбиздат. – 2005. – 144 с.
12. Особа Н. П. Інтенсифікація виробництва в сільськогосподарських підприємствах [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Особа Наталія Петрівна ; Львів. нац. аграр. ун-т. – Л., 2008. – 232 с.
13. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави : національна доповідь ; за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.

Стаття надійшла до редакції 3.10.2016

References

1. Borodynya, O. H. (2008). Problems of light industry, *Dilovyi visnyk (Business Herald)*, 12, 14-15 (in Ukr.).
2. Hrechani, A. (2009). Determinants of strategic development of the enterprises of light industry, *Visnyk TNEU (Herald of the Ternopil National Economic University)*, 4, 102-108 (in Ukr.).
3. Hovorukha, Zh. A. (2007). The issues of development of innovative activity of enterprises of Ukraine, *Aktualni problemy ekonomiky (Actual Problems of Economics)*, 8(74), 107 (in Ukr.).
4. Honcharov, Yu. V. (2010). The rationale for building the cluster model of increasing the investment-innovation potential of light industry enterprises of Ukraine. *Lehka promyslovist (Light industry)*, 4, 21-24 (in Ukr.).
5. Kravchenko, L. (2015). The analysis of light industry of Ukraine for 2014. *Lehka promyslovist (Light industry)*, 1, 13-16 (in Ukr.).
6. Levkovska, T. V. (2013). Economic problems of light industry of Ukraine *Innovatsiina ekonomika (Innovation economy)*, 3(41), 41-47 (in Ukr.).
7. Naumov, O. B. (2004). *The development of the textile industry and its resource base*. Kherson (in Ukr.).
8. Sharko, V. V. (2012). Evaluation of the factors influencing the intensification of production of competitive products. *International scientific and practical conference, Odessa*, 3, 37-39 (in Ukr.).
9. Sharko, V., & Belkin, V. (2012). The intensification of production as the factor of increase of competitiveness of products of industrial enterprises, *Scientific Letters of International Academic Society of Michal Baludansky*. Kosice, Slovakia, 2(1), 132-139 (in Russ.).
10. Bilovodska, O. A. (2004). *Organizational-economic principles of management choice of directions of innovative development of industrial enterprises*, Sumy: Sumy State University (in Ukr.).
11. Haskarova, Y. N., & Chemerytskyi, L. K. (2005). *Economic levers of control in the process industries*. Kiev (in Russ.).
12. Osoba, N. P. (2008). *Intensification of production in agricultural enterprises*. Lviv: Lviv National Agrarian University (in Ukr.).
13. Heyets, V. M. (2009). *The socio-economic condition of Ukraine: consequences for people and states*. A national report. Kyiv: NAS of Ukraine; Vernadsky National Library of Ukraine (in Ukr.).

Received 3.10.2016